

Радіонова Ірина Олександрівна (Харків) – доктор філософських наук, професор кафедри політології, соціології і культурології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

ОСВІТА ЗА УМОВ ЧЕТВЕРТОЇ ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ: РЕАЛІЇ І ЗАГРОЗИ

На початку нового тисячоліття глобальний світ зіткнувся з численими викликами, серед яких особливе місце займає соціокультурна трансформація до світу де фізичні, цифрові і біологічні сфери постануть як нерозривно пов'язані. Масштаб змін в усіх сферах життя суспільства призвів до застосування терміну «четверта промислова революція» (революція 4.0). До основних її проявів слід віднести поширення засобів збору і аналізу інформації Big Data, інтернет речей, безпрецедентний розвиток біотехнологій, актуалізацію віртуальної і доповненої реальності, «нову промисловість» (виробництво роботів, складної медичної техніки), альтернативну енергетику та інш. За сучасних умов інновації перетворилися на, як не парадоксально, рутину, щось очікуване і заплановане. Зростання значення якості людського капіталу, й отже освіченості працівників супроводжується зростанням ризиків, що пов'язані з освітньою нерівністю, які можуть постати як національна загроза. У зв'язку з цим викликають інтерес результати американських фахівців щодо аналізу зростання впливу освіти на розвиток суспільства. Адже США це країна, що претендує на роль глобального лідера інноваційного розвитку.

Аналізуючи освіту XXI століття американські теоретики уникають міфологізації освіти та рівня освіченості громадян як панацеї від усіх негативних явищ у житті суспільства. Навпаки, вони концентрують увагу на амбівалентних тенденціях суспільного розвитку, що провокуються зростанням значення освіти та освіченості громадян. Так, глобальний успіх США як країни, з одного боку, пов'язан із глобальним успіхом її інноваційних хабів, а, з другого боку, ті самі успішні хаби генерують акселеруючу нерівність усередині США, серед американських міст, погрожуючи єдності країни [1, с. 140]. Виникає нова сегрегація. Адже у той час, як американські міста вже не сегреговані расово, вони все більше й більше сегрегуються через рівень освіти їх мешканців [1, с. 4, 104]. Для визначення нового розподілу США навіть застосовується термін «Велика дивергенція» [див. 1]. Зазначимо, що різниця у рівні освіти мешканців конкретних міст не є новим явищем. Але принципово новим є структурний зсув у американській економіці як основна причина «Великої дивергенції». Причому різниця у економічних показниках супроводжується соціокультурною дивергенцією, впливає на сімейне життя, політичні уподобання, тривалість життя та інші показники. Через це вона й постає як «Велика». Якщо у XX столітті велике розшарування відбувалося між Заходом і Сходом, США та іншими країнами світу, то зараз внутрішня дивергенція постає як великий виклик для США. «Велика дивергенція» вже призвела до існування трьох США [6, с. 13–14]. Один полюс це інноваційні хаби – міста, де сконцентровані високо освічені робітники та дуже сильний інноваційний сектор. Другий полюс представлений містами, де домінує традиційна промисловість. Вони неминуче занепадають, втрачають робочі міста та мешканців. Між цими двома полюсами знаходяться ті міста США, що можуть піти як по першому, так й по другому сценарію.

Процес і результати останніх виборів президента у США підтверджують зростання розбіжностей між окремими регіонами країни. Розбіжності між інноваційними центрами, університетськими містами і містами з орієнтацією на традиційне життя спостерігалися й під час референдуму, щодо членства Великої Британії в ЄС. Ті самі загрози постають й в Україні. Нажаль в Україні поки що відсутні глобальні інноваційні центри. Але різниця в рівні освіти населення окремих міст є реальною загрозою нових розбіжностей, що посилюється низкою чисельних

загроз радикальної трансформації, що зараз переживає наша країна.

Отже, розвиток освіти, примноження людського капіталу задля інноваційного розвитку, що постають як нагальне завдання для України, потребують водночас запобігання ризику радикальної дивергенції міст України через зростання освітньої нерівності всередині країни.

Список використаної літератури

1. Moretti E. The New Geography of Jobs [Text] / Enrico Moretti. – Boston, New York : Mariner Books, 2013. – 294 p.